کارآمدی موسیقایی

اطلاعات پایه برای هنرجویان نوجوان موسیقی

نوشته‌ی

محمدرضا فیاض

مؤسسه‌ی فرهنگی‌ـ هنری ماهور

تهران ۱۴۰۳

فهرست

مقدمه ۷

فصل اول: کارآمدی موسیقایی ۹
درس ۱: کارآمدی ۱۱
درس ۲: کارآمدی انسانی ۱۵
درس ۳: چشم‌اندازهای حرفه‌ی موسیقی در زمان ما ۲۳
درس ۴: چگونه می‌توان نوازنده‌ای کارآمد شد؟ ۲۷

فصل دوم: چشم‌انداز تاریخ موسیقی ۳۳
درس ۵: موسیقی باستان ۳۵
درس ۶: آشنایی با تاریخ موسیقی در ایران قدیم ۴۱
درس ۷: آشنایی با تاریخ موسیقی در ایران جدید ۴۷

فصل سوم: ذهن و موسیقی ۵۳
درس ۸: ماهیت صدا ۵۵
درس ۹: فاصله ۵۹
درس ۱۰: ریتم ۶۳
درس ۱۱: بیان موسیقایی ۶۷

فصل چهارم: چشم‌انداز سازشناسی موسیقی ایرانی ۷۵
درس ۱۲: تاریخچه‌ی سازشناسی در تمدن اسلامی ۷۷
درس ۱۳: سازها و هویت فرهنگی ۸۱

فصل پنجم: موسیقی و بدن ۸۵
درس ۱۴: بدن، اعجاز یکپارچه ۸۷
درس ۱۵: اندام فوقانی ۹۱
درس ۱۶: مفاصل ۹۵
درس ۱۷: مراقبت و پیشگیری ۱۰۱

مقدمه

این کتاب به قصد ارائه‌ی یک نمای عمومی از مجموعه‌ی دانش‌ها و بینش‌های لازم برای رشد یک هنرجوی رشته‌ی نوازندگی موسیقی ایرانی تألیف شده است. هنرجویان ما در دروس تخصصی گوناگون از قبیل ساز تخصصی، تئوری موسیقی ایرانی، تئوری موسیقی بین‌المللی، سرایش، فیزیک صوت، سازشناسی، تاریخ موسیقی و غیره با بسیاری از این مفاهیم، به‌صورت جزئی‌نگرانه آشنا می‌شوند، بدون آنکه بینش عمومی و کلان از آنها در اختیار داشته باشند. در این کتاب کوشش بر آن بوده که با پرهیز از تکرار مباحث جزئی‌نگرانه و البته با اهمیت، و با واسپاری آنها به استادان محترم و منابع ارزشمند موجود، نوعی بصیرت کلی نسبت به موضوع مورد مطالعه و تخصص آتی حرفه‌ای به هنرجو ارائه شود.

فصل اول این کتاب که به مبحث کارآمدی موسیقایی اختصاص یافته، نوعی تعلیمات اجتماعی موسیقی، ممکن است به دیده‌ی برخی استادان محترم، نامتعارف جلوه کند. اما واقعیت آن است که همچنان که مسئولین محترم ایران بارها ابراز کرده‌اند، جامعه‌ی ایران در کلیت خود، از جمله در حوزه‌ی موسیقی، با این مسئله روبه‌رو است که چگونه می‌توان در جهان پیچیده‌ی قرن بیست‌ویکم به نحو مؤثری در صحنه‌ی جهان حضور یافت. اما حتی فارغ از نحوه‌ی حضور در جهان، زندگی موسیقایی در ایران هم واجد پیچیدگی‌هایی شده که یک نوازنده را ناگزیر از کسب مهارت‌های اجتماعی می‌کند. زیرساخت فکری مباحث کارآمدی در این کتاب، مبتنی است بر تقویت حس مثبت‌اندیشی، چه به‌عنوان یک شخص در مناسبات موجود اجتماعی؛ و چه به‌عنوان یک ایرانی در گستره‌ی جهان.

در اندازه‌های کمتر، مباحث فصل پنجم کتاب که به رابطه‌ی بدن و موسیقی اختصاص یافته نیز ممکن است به دیده‌ی برخی مدرسین محترم نامتعارف جلوه کند. از آغاز بحث در مورد رابطه‌ی بدن و اجرای موسیقی در ایران زمان زیادی نمی‌گذرد، اما همین مدت

کوتاه نشان داده است که توجه به این مهم، چه تأثیر تعیین‌کننده‌ای بر افزایش کارآمدی نوازندگان خواهد داشت.

این کتاب تقریباً بدون دریافت بازخوردهای آموزشی تألیف شده است، با این حال گروهی از دوستان و بزرگواران با خوانش انتقادی متن، طراحی پرسش‌ها و فعالیت‌ها، و جمع‌آوری تصاویر، به غنی‌تر کردن کتاب یاری رسانده‌اند. مراتب قدرشناسی من از دکتر مهسا مغانلو، دکتر فرخ‌زاد لایق، سپنتا حامدی‌نژاد، ماهان ببری، مصطفی مصطفایی، بهار امراللهی، پویا دارابی.

محمدرضا فیاض